

Придружително писмо

До: Председател на Народното събрание
Комисия по вероизповеданията и правата на човека, НС
Комисия по правни въпроси, НС
Комисия по външна политика, НС
Комисия по въпросите на децата, младежта и спорта, НС
Комисия по образованието и науката, НС

Дата: 22 януари 2018 г.

Относно: Законопроект за ратифициране на Конвенцията на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие (сигнатура: 802-02-2/12.01.2018 г.)

Приложено Ви изпращаме Становище на *Свобода за всеки* срещу ратифицирането на Истанбулската конвенция от Народното събрание на Република България и Правен анализ на адвокатите Лорънс Уилкинсън и Адина Портару от европейската правозащитна адвокатска организация *Alliance Defending Freedom* в точен превод на български език.

Становището и Правния анализ може да намерите и в Интернет на адрес:
www.svobodazavseki.com

С уважение:

адв. д-р Виктор Костов
Свобода за всеки
www.svobodazavseki.com

За контакт: адв. Невена Стефанова – координатор
Тел.: +359 887 993 452
Адрес за кореспонденция:
гр. София, бул. „Цар Борис III“,
№ 163, ет. 6, ап. 33

Становище
срещу ратифицирането на Истанбулската конвенция
от Народното събрание на Република България

19 януари 2018 г.

Уважаеми народни представители,

Свобода за всеки е адвокатска правозащитна и издателска организация, която защитава свободата на съвестта, словото, религията и правата на традиционното семейство.

Във връзка с обществения дебат относно Истанбулската конвенция намираме, че българският парламент трябва категорично да отхвърли ратификацията на този документ. Тук сочим някои от причините.

Конвенцията представлява неприкрит опит за социално инженерство и по тази причина е ненужен и опасен документ.

Конвенцията ненужно натоварва българското законодателство с излишна регулация:

- а. Налична е достатъчна законодателна база за целите, които конвенцията твърди, че урежда;
- б. Имплицитно се въвеждат "човешки права", които не съществуват;
- в. Основен принцип на правото е справедливост, икономия и яснота. Нито един от тези принципи не е присъщ на конвенцията.

Конвенцията е опасен документ, който е повече идеологически, отколкото юридически:

- а. Прокарва идеологически натоварени преформулировки на естествени категории, като пол, семейство, мъж, жена, и в крайна сметка е деструктивен за традиционното семейство;
- б. Изкуствено формулира половете като противопоставящи се на идеологически принцип класи – мъжете традиционно са насилници, от които жените трябва да бъдат защитавани.

В допълнение ще посочим и следните проблеми на Истанбулската конвенция:

- Кодифицирането на противоречиво, неизразяващо общото мнение определение на пола като социална конструкция, която е независима от биологичната реалност;

- Предложеното действие за изкореняване на "традицията, основана на стереотипните роли на половете";
- Нарушаването на правото на родителите да имат приоритетна роля в образованието на децата си;
- Прекомерният акцент върху мъжете като извършители на домашно насилие;
- Създаването на мащабен механизъм за мониторинг, който подкопава националния суверенитет.

Тези, последно изброени проблеми на конвенцията са подробно разяснени в правния анализ на адвокатите Лорънс Уилкинсън и Адина Портару от европейската правозащитна адвокатска организация *Alliance Defending Freedom*, който предлагаме в точен превод на български език.

Разчитаме на мъдростта, справедливостта и загрижеността за интересите на българския народ и традициите ни на свобода и независимост при взимане на решението относно Истанбулската конвенция, затова най-любезно Ви призоваваме да не ратифицирате същата.

С уважение,

Адв. д-р Виктор Костов
Свобода за всеки
www.svobodazavseki.com

ADF INTERNATIONAL

От: адв. Адина Портару, адв. Лорънс Уилкинсън

Относно: **Истанбулската конвенция (Конвенция на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие)**¹

Резюме

Конвенцията на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие (Истанбулската конвенция) е всеобхватен международен договор, който има за цел да хармонизира части от националното законодателство относно насилието спрямо жени и домашното насилие.

Въпреки че заявената цел на Истанбулската конвенция е похвална, този меморандум подчертава някои сериозни опасения, които се породиха при по-внимателното проучване на текста на конвенцията, и по-специално следните аспекти:

- Кодифицирането на противоречиво, неизразяващо общото мнение определение на „пол“ като социална конструкция, която е независима от биологичната реалност² (**параграфи 11 – 17** по-долу);
- Предложеното действие за изкореняване на "традицията, основана на стереотипните роли на половете" (**параграфи 8 – 9 и 27** по-долу);
- Нарушаването на правото на родителите да имат приоритетна роля в образованието на децата си (**параграфи 18 – 26** по-долу);
- Прекомереният акцент върху мъжете като извършители на домашно насилие (**параграфи 31 – 39** по-долу);
- Създаването на мащабен механизъм за мониторинг, който подкопава националния суверенитет (**параграфи 40 – 46** по-долу).

Държавите членки многократно са били призовавани да покажат своя ангажимент за справяне с насилието над жените и за повишаване на безопасността на жените на национално равнище.

Все пак, предвид споменатите опасения, този меморандум стига до заключението, че най-ефикасният начин за справяне с домашното насилие на национално равнище е по-

¹ Превод и редакция на *Свобода за всеки* © 2018. Оригиналът на английски език: http://svobodazavseki.com/images/pdf/adf_ic.pdf (Бел. ред.).

² В английския език думите за пол – gender и sex – са синоними. Възможната неяснота при превода на български и при употребата на двата термина, е решена чрез значението на думите в контекста; там, където това е невъзможно, например при сравнението на двете думи „gender“ и „sex“ с единствения еквивалент на български, „пол“, сме добавили английския термин към българската дума за обозначение на значението в оригинала (Бел. ред).

скоро чрез укрепване и пълно прилагане на действащите механизми и на съществуващите задължения съгласно националното и международното право, отколкото чрез ратифицирането на Истанбулската конвенция.

А) Обща информация за Истанбулската конвенция

1. Истанбулската конвенция е въведена от Съвета на Европа. През декември 2008 г. Комитетът на министрите на Съвета на Европа създава експертна група, наречена "Ad hoc Комитет за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие" или CAHVIO.³ CAHVIO получава мандат да подготви проектоконвенция за борба с насилието спрямо жени. Проектът на текста на Истанбулската конвенция е окончателно довършен до края на 2010 г.⁴
2. Истанбулската конвенция е приета от Комитета на министрите на Съвета на Европа на 7 април 2011 г.⁵ въз основа на изготвения от CAHVIO⁶ и е открита за подписване след 121-мата сесия на Комитета на министрите в Истанбул.⁷ Истанбулската конвенция влиза в сила на 1 август 2014 г.
3. Истанбулската конвенция е открита за подписване през 2011 г., но броят на изискваните десет ратификации,⁸ необходими за влизането ѝ в сила,⁹ е достигнат едва през 2014 г. Понастоящем е ратифицирана от по-малко от половината от членуващите в Съвета на Европа държави (22 от 47) и от половината от държавите членки на ЕС (14 от 28).¹⁰ Пет държави членки на Съвета на Европа нито са подписали, нито са ратифицирали Истанбулската

³ "Преговорите – Истанбулска конвенция: Действия срещу насилието спрямо жени и домашното насилие" (*Съвет на Европа*) <http://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/cahvio>, последен достъп: 12 април 2016 г.

⁴ "Исторически контекст – Истанбулска конвенция: Действия срещу насилието спрямо жени и домашното насилие" (*Съвет на Европа*) <http://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/historical-background>, последен достъп: 12 април 2016 г.

⁵ „Заместници на министрите КМ Документи КМ (2011) 49-окончателен" (*Съвет на Европа*) https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805cd162, последен достъп: 8 април 2016 г.

⁶ "Исторически контекст – Истанбулска конвенция: Действия срещу насилието спрямо жени и домашното насилие" (*Съвет на Европа*) <http://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/historical-background>, последен достъп: 12 април 2016 г.

⁷ "Проект на дневен ред на 121-та сесия на Комитета на министрите (Истанбул, 10 – 11 май 2011 г.)" (*Съвет на Европа*) [https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&Ref=CM\(2011\)OJ1&Language=lan_english&ver=original&Site=CM&BackColorInternet=DBDCF2&BackColorIntranet=FDC864&BackColorLogged=FDC864&direct=true](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&Ref=CM(2011)OJ1&Language=lan_english&ver=original&Site=CM&BackColorInternet=DBDCF2&BackColorIntranet=FDC864&BackColorLogged=FDC864&direct=true), последен достъп: 8 април 2016; и "CM121 сесия на Комитета на министрите" (*Съвет на Европа*), <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&id=1770063&Site=CM&direct=true>, последен достъп: 8 април 2016 г.

⁸ Осем от тях се изискваше да бъдат държави членки на Съвета на Европа.

⁹ Истанбулска конвенция, член 75, алинея 3.

¹⁰ За актуализирания списък на подписване и ратификация вижте "Графика на подписване и ратификация на Договор 210" (*Съвет на Европа*) <http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210/подписи>, последен достъп: 30 май 2016 г.

конвенция.¹¹ На 4 март 2016 г. Европейската комисия (ЕК) предлага присъединяването на Европейския съюз (ЕС) към Истанбулската конвенция.¹²

4. От особено значение е фактът, че Истанбулската конвенция е единствената конвенция на Съвета на Европа, за която не е изпълнено изискването за мнозинство съгласно устава на Съвета на Европа.¹³ Тя е приета без гласуване поради: а) краткото време и б) настояването на турското правителство: председателството на Турция в Комитета на министрите е било към своя край тогава и затова Турция настоява за приемането на Истанбулската конвенция с цел изпращане на политически сигнал относно нейния ангажимент за постигане на равнопоставеност на жените с оглед стремежа ѝ към присъединяване към ЕС.¹⁴

Б) Критика

5. Истанбулската конвенция има за цел да хармонизира части от националните законодателства относно насилието спрямо жени и домашното насилие в редица области, в това число следните:
 - а. Престъпления (напр. членове 33 – 39)
 - б. Наказателна процедура (например членове 54, 55, 56)
 - в. Граждански процес (например членове 52 и 53)
 - г. Миграция и убежище (членове 59-61)
 - д. Повишаване на осведомеността и образование (напр. членове 13 – 14).
6. Въпреки че Истанбулската конвенция насърчава страните да я прилагат към всички жертви на домашно насилие,¹⁵ текстът е посветен на насилието спрямо жени:

„Насилие над жени“ се разбира като нарушение на правата на човека и форма на дискриминация срещу жените и означава всички актове на насилие, основано на пола, които водят или е вероятно да доведат до физически, сексуални,

¹¹ За актуализирания списък на подписване и ратификация вижте "Графика на подписване и ратификация на Договор 210" (Съвет на Европа) <http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210/подписи>, последен достъп: 30 май 2016 г.

¹² Европейска комисия, "Комисията предлага присъединяване на ЕС към международната конвенция за борба с насилието спрямо жените" (База данни съобщения за печата, 4 март 2016 г.) http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-549_en.htm, последен достъп: 12 април 2016.

¹³ Изготвянето на договорите и международните конвенции в рамките на Съвета на Европа се основава на практиката на Съвета на Европа и се допълва от Резолюция (93) 27 относно необходимото мнозинство за приемане на решенията на Комитета на министрите. Член 20, буква „г“ от Устава на Съвета на Европа установява, че приемането на договори "изисква мнозинство от две трети от представителите с решаващ глас и мнозинство от представителите, които имат право да заседават в Комитета".

¹⁴ За повече информация вижте Франческо Анело, "Нов подход в дефинирането на „пол“ в международното право": Конвенция за предотвратяване и борба с насилието над жените и домашното насилие" [2014] (18) Испански годишник по международното право 87-114.

¹⁵ Истанбулска конвенция, член 2, алинея 2.

психологически или икономически увреждания или страдание за жените, включително заплахи за такива актове, принуда или произволно лишаване от свобода, независимо дали това се случва в обществения или в личния живот.¹⁶

7. Очевидно Декларацията за премахване на насилието срещу жените е източникът на вдъхновение за определението за насилие над жени, използвано в Истанбулската конвенция. Това се потвърждава и от езика, използван в конвенцията: половата идентичност,¹⁷ овластяването на жените,¹⁸ стереотипните роли на мъжете и жените,¹⁹ нестереотипните роли на половете,²⁰ и разбирането на насилието като обвързано с пола.²¹
8. При внимателно разглеждане става ясно, че обхватът на Истанбулската конвенция далеч надхвърля насилието спрямо жените и домашното насилие. Основно общо задължение на страните е:

[Д]а предприемат необходимите мерки за насърчаване на промени в социалните и културни модели на поведение на жените и мъжете с цел изкореняване на предразсъдъци, обичаи, традиции и всякакви други практики, основани на идеята за малоценност на жените или на стереотипни роли за жените и мъжете.²²

9. Освен това общите задължения на страните по конвенцията са свързани с твърде специфичната задача за полово интегриране, определена в член 13:

Страните редовно и на всички равнища насърчават или провеждат кампании или програми за повишаване на информираността, включително в сътрудничество с национални институции за правата на човека и органи за равнопоставеност, гражданското общество и неправителствени организации, по-специално женски организации, където е уместно, за повишаване на информираността и разбирането сред обществеността за различните прояви на всички форми на насилие, обхванати от настоящата конвенция, техните последици за децата и необходимостта от предотвратяване на такова насилие.

10. Въпреки че Истанбулската конвенция съдържа много полезни разпоредби, които ефективно биха могли да помогнат на жертвите на домашно насилие (предоставяне на приюти, правна помощ, ограничителни заповеди и т.н.), тези положителни разпоредби вече са добре регулирани от националното законодателство. Наред с това обаче, конвенцията съдържа и редица очевидно проблематични разпоредби.

¹⁶ Истанбулска конвенция, член 3, буква „а“.

¹⁷ Истанбулска конвенция, член 4, алинея 3.

¹⁸ Истанбулска конвенция, член 6 и член 18, алинея 3.

¹⁹ Истанбулска конвенция, член 12.

²⁰ Истанбулска конвенция, член 14, алинея 1.

²¹ Истанбулска конвенция, член 49, алинея 2.

²² Истанбулска конвенция, член 12, алинея 1.

Ново определение за „пол“

11. Преди Истанбулската конвенция единственото правно обвързващо международно определение за пол се съдържа в Римския статут на Международния наказателен съд, който използва пола в неговия класически смисъл, т.е. като синоним на биологичен пол:

За целите на този устав следва да се разбира, че терминът "пол" се отнася за двата пола, мъжки и женски, в рамките на концепцията за обществото. Понятието пол (*gender – англ.*) не сочи към каквото и да е друго значение, различно от горното.²³

12. Истанбулската конвенция обаче гласи, че "пол" (*gender*) и "пол" (*sex*) не означават едно и също. Това е видно от член 4, алинея 3, който изброява защитните основания, сред които първите две са "пол" - *sex* и "пол" - *gender*, (в смисъл на „джендър“ или „социален пол“ – бел. ред.).

13. Освен това съгласно член 3, буква „в“:

„[П]ол“ означава социално изградени роли, поведения, дейности и характеристики, които определено общество смята за подходящи за жените и за мъжете.

14. Определението ясно показва, че „полът“ на дадено лице е социална конструкция и променлива такава, която по принцип е независима от биологичната реалност (мъж или жена). В резултат на това определението носи идеологически товар предвид основаването му на убеждението, че човек се ражда като неутрално същество, което може да определи и/или да промени пола си във всеки момент от живота си и под въздействието на различни фактори, като общество, образование и самоопределение.²⁴
15. Приемането на това определение изисква идентифициране с определени догми на антропологията на пола, която отрича съществуването на естествените различия между двата пола.²⁵
16. Присъщо субективната природа на "пола", според това разбиране, има подчертано отрицателен ефект относно предвидимостта и предсказуемостта на Истанбулската конвенция и размива точното съдържание на задълженията на страните по конвенцията.

²³ За разликата между определението, съдържащо се (и съгласувано) в договорите, и определенията, съдържащи се в други международни инструменти, вижте Франческо Анело, "Нов подход в дефинирането на „пол“ в международното право": Конвенция за предотвратяване и борба с насилието над жените и домашното насилие" [2014] (18) Испански годишник по международното право 87-114.

²⁴ Виж напр. Джудит Бътлър, "Безпокойствата около родовия пол. Феминизмът и подриването на идентичността", (Routledge, 2011).

²⁵ За повече информация вижте Франческо Анело, "Нов подход в дефинирането на „пол“ в международното право": Конвенция за предотвратяване и борба с насилието над жените и домашното насилие" [2014] (18) Испански годишник по международното право 87-114.

17. Определението за "пол", предвидено в Истанбулската конвенция, противоречи на позицията на страните в Съвета на Европа, които поддържат класическото определение на пола като синоним на биологичен пол. Затова, в отговор на проблематичното определение в текста, беше изготвен Обяснителен доклад към Истанбулската конвенция. Параграф 43 от този доклад дава определение за "пол", което произтича от признаването на двата пола, и приема съществуването на определени поведенчески модели, специфични за мъжете и жените.²⁶

Нарушение на основните права

18. Правото на родителите да имат най-важна роля в образованието на техните деца е основно право, което не може да бъде отменено или ограничено по някакъв начин.²⁷ Това право е кодифицирано в редица международни договори за правата на човека. Всеобщата декларация за правата на човека посочва ясно, че "родителите имат право, с приоритет, да избират вида образование, което да получат техните деца".²⁸
19. В това твърдо установено правно положение родителите имат както най-големите права, така и най-голямата отговорност относно образованието на своите деца. Държавните институции трябва да подпомагат родителите в образователния процес; училищата трябва да се стремят към сътрудничество с тях и към това да не изместват принудително правата на децата и правата на родителите, като налагат на децата образование, противоречащо на това, което получават от родителите си.
20. Конвенцията на ООН за правата на детето ясно посочва, че сред най-важните права на детето е именно правото на родителска любов и правото на образование. Тя също изрично отбелязва, че правата на родителите не са съпоставими с правата на децата.²⁹
21. Член 2 от Протокол 1 към Европейската конвенция за правата на човека (ЕКПЧ) утвърждава приоритетната роля на родителите в образованието на техните деца, като посочва, че:

При изпълнението на функциите, поети от нея в областта на образованието и преподаването, държавата зачита правото на родителите да осигуряват на своите деца образование и преподаване в съответствие със своите религиозни и философски убеждения.

²⁶ "Обяснителен доклад относно Истанбулската конвенция: Конвенция на Съвета на Европа за предотвратяване и борба с насилието над жени и домашното насилие" (11 май 2011 г.), стр. 8, точка 43,

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016800d383a>, последен достъп: 12 април 2016 г.

²⁷ *Фолгiero и други срещу Норвегия*, Жалба № 15472/02 (ЕСПЧ, 29 юни 2007 г.) 84 (д).

²⁸ Всеобща декларация за правата на човека (приета на 10 декември 1948 г.) (Член 26, алинея 3 от ВДПЧ) (курсивът добавен).

²⁹ Конвенция за правата на детето (приета на 20 ноември 1989 г., влязла в сила на 2 септември 1990 г.) UNGA Res 44/25 UN Doc A / 44/49 (CRC), Членове 5 и 18.

22. Въпреки това член 12 от Истанбулската конвенция се отклонява от това разбиране, като подчертава, че:

1. Страните предприемат необходимите мерки за насърчаване на промени в социалните и културни модели на поведение на жените и мъжете с цел изкореняване на предразсъдъци, обичаи, традиции и всякакви други практики, основани на идеята за малоценност на жените или на стереотипни роли за жените и мъжете.

2. Страните предприемат необходимите законодателни и други мерки за предотвратяване на всички обхванати от настоящата конвенция форми на насилие от страна на физически или юридически лица.

23. Освен това съгласно член 14, алинея 1 от Истанбулската конвенция:

Страните предприемат, където е подходящо, необходимите стъпки за включване на съобразен с развиващите се възможности на учащите се учебен материал по въпроси като равнопоставеност между жените и мъжете, нестереотипни роли на пола, взаимно уважение, ненасилствено разрешаване на конфликти в междуличностните отношения, насилие над жените, основано на пола, и право на лична неприкосновеност, в официалните учебни програми и на всички образователни равнища.

24. Тези разпоредби биха могли да доведат до драстично нарушаване на правото на родителите да гарантират, че техните деца ще получат образование и обучение в съответствие с техните религиозни и философски убеждения.
25. Например, родителите няма да могат да се противопоставят на спорните учебни часове по сексуално „образование“, в които децата са учени да приемат безрезервно и изследват различията в сексуалната ориентация и половата идентичност. Те може да бъдат обвинени в насилие спрямо дъщеря си, ако откажат да я третират като момче, както тя иска.
26. Същото може да се случи, ако родителите решат да потърсят медицинска помощ за детето си, което страда от полова дисфория. Не е ясно какво представляват "стереотипните роли на половете" и кой трябва да ги идентифицира и дефинира. В светлината на тези противоречиви определения и на член 33 от Истанбулската конвенция, такова родителско поведение може да бъде квалифицирано като "психологическо насилие" и да бъде инкриминирано.³⁰
27. Разпоредбите на Истанбулската конвенция също така са в противоречие с ученията на големите религиозни общности и могат да засегнат основното право на свобода на религията. Двоичният възглед за човечеството и за брака, поддържан от всички основни религии, може да бъде заклеяван като

³⁰ Истанбулска конвенция, член 33: "Страните предприемат необходимите законодателни или други мерки за криминализиране на умишленото сериозно засягане на психологическата неприкосновеност на дадено лице чрез принуда или заплахи".

*традиция, основана на стереотипните роли на половете*³¹ и по този начин – като нещо, на което трябва да се опонира в предназначени за целта учебни материали. Тази разпоредба има толкова широк обхват и неясна терминология, че може да се превърне в средство за съществено редактиране на образователните материали по въпроса, особено тези на училищата и институциите, основавани на етоса.

28. Поради задълженията, които поставя върху страните, Истанбулската конвенция дава възможност и за директно нарушаване на задължението за пазене на професионална тайна от съветници, терапевти, пастори или свещеници. Член 28 от Истанбулската конвенция гласи:

Страните предприемат необходимите мерки, така че правилата за поверителност, наложени от вътрешното законодателство за някои специалисти, да не представляват пречка пред възможността при съответни условия те да съобщават на компетентните организации или органи, ако имат разумни основания да смятат, че е извършен акт на насилие, обхванат от настоящата конвенция, и че могат да се очакват още сериозни актове на насилие.

29. Православните и католическите свещеници например са обвързани с абсолютното задължение за опазване на тайната относно всичко, което човек може да изповяда. Разпоредбите на Истанбулската конвенция ще ги принудят да разрушат "печата на тайнството" и съществено да нарушат своята свобода на религията. Не се допуска дерогирането на това правило.
30. Освен това няма клауза, даваща възможност за неучастие на училищата, основани на етоса, или на религиозните училища.³² Те може да бъдат санкционирани, ако не позволят на момчета, идентифициращи се с женския пол, да използват тоалетните за момичета и *обратно*. Отказът да се приеме транссексуално дете от противоположния пол в училище за деца от един и същи пол, може да се класифицира съгласно Истанбулската конвенция като насилие над жени.

Стереотипно представяне на мъжете и дискриминация спрямо тях

31. Целите на Истанбулската конвенция са:

а) да защитава *жените* от всички форми на насилие и да предотвратява, преследва и премахва насилието над жени и домашното насилие;
б) да допринася за премахване на всички форми на дискриминация срещу *жени* и да насърчава действителна

³¹ Вж. в този смисъл Истанбулска конвенция, член 12, алинея 1: "Страните предприемат необходимите мерки за насърчаване на промени в социалните и културни модели на поведение на жените и мъжете с цел изкореняване на предразсъдъци, обичаи, традиции и всякакви други практики, основани на идеята за малоценност на жените или на стереотипни роли за жените и мъжете". (курсивът добавен).

³² Практически възможността да се правят резерви дори не съществува. Вж. Истанбулска конвенция, член 78.

равнопоставеност между жените и мъжете, включително чрез овластяване на жените;

в) да създаде цялостна рамка, политики и мерки за защита и помощ на всички жертви на насилието над жени и домашното насилие;

г) да насърчава международното сътрудничество за премахване на насилието над жени и домашното насилие;

д) да осигури подкрепа и помощ на организации и правоприлагащи органи за ефективно сътрудничество с цел да се възприеме интегриран подход за премахване на насилието над жени и домашното насилие.³³

32. Въпреки че в преамбюла на Истанбулската конвенция се признава, че мъжете могат да бъдат, а децата са жертви на домашно насилие,³⁴ текстът изисква „особено внимание на жените жертви на насилие, основано на пола, при прилагането на разпоредбите на настоящата конвенция“.³⁵ На много места Истанбулската конвенция привилегирова жените жертви и момичетата жертви. Например член 22, алинея 2 изисква специализирани услуги за подкрепа за жени за всички жени жертви на насилие и техните деца. Мъжете жертви на домашно насилие са пренебрегнати.³⁶ Истанбулската конвенция също така не се отнася до други уязвими групи, които са засегнати от домашното насилие, като децата. Ограничаването на определени права предимно до една група – жените – създава предпоставки останалите да не могат да се ползват от същата защита в случаи на домашно насилие.

33. Както мъжете, така и момчетата са представени като извършители на насилие, които трябва да бъдат образовани по-специално за предотвратяване на тази форма на насилие.³⁷ Насилието спрямо жени е описано като:

[П]роява на исторически неравнопоставените властови отношения между жените и мъжете, които са довели до доминиране над жените и дискриминация срещу тях от страна на мъжете, както и до възпрепятстване на пълния напредък на жените.³⁸

34. Истанбулската конвенция нито изяснява, нито обосновава защо текстът ѝ трябва да се съсредоточава единствено върху единия от половете. Ако домашното насилие засяга жените прекомерно, тогава помощта за жертвите на домашно насилие ще бъде от полза главно за жените във всеки случай.

35. Ето защо Истанбулската конвенция се основава на презумпцията, че „жените и момичетата са изложени на по-висок риск от насилие, основано на пола, отколкото мъжете“, без да подкрепя това твърдение с надеждни обективни данни. Освен това, тази предпоставка изглежда най-малкото частично неправилна.

³³ Истанбулска конвенция, член 1 (курсивът добавен).

³⁴ Истанбулска конвенция, преамбюл.

³⁵ Истанбулска конвенция, член 2, алинея 2.

³⁶ Истанбулска конвенция, член 22, алинея 2.

³⁷ Истанбулска конвенция, член 12, алинеи 1 и 4.

³⁸ Истанбулска конвенция, преамбюл.

36. Известно проучване, изследващо "широкото разпространение на реципрочното (т.е. извършено от двамата партньори) насилие и нереципрочното насилие между близки партньори" и имащо за цел да определи дали "реципрочността е свързана с честотата на актовете на насилие и с причинените вреди",³⁹ показва, че "[в] повече от 70% от случаите на едностранно проявено насилие, извършителите са жени".⁴⁰
37. Този неотдавнашен тригодишен изследователски проект, ръководен от повече от четиридесет учени и режисиран от главния редактор на „Малтретиране на партньора“ – списание на издателска компания *Springer Publishing Company*, заключава, че:
- Въпреки че жените са по-засегнати от домашното насилие (...) с изключение на сексуалната принуда, в сравнителна степен мъжете и жените извършват физическа и нефизическа злоупотреба, като домашното насилие се проявява взаимно, жените упражняват контрол колкото и мъжете, домашното насилие от страна на мъже и жени е съпоставимо по същество най-вече с едни и същи рискови фактори, а мъжете и жените като извършители са мотивирани от сходни причини.⁴¹
38. Изследването отбелязва също така, че "[п]роцентът на извършването от жени насилие е по-висок от този на извършването от мъже (28,3% спрямо 21,6%)".⁴²
39. Става ясно, че Истанбулската конвенция неоправдано пренебрегва жертвите на насилие, различни от жените. Всички жертви на домашно насилие, особено децата, трябва да получат еднаква помощ и съдействие независимо от техния пол или друг статут.

³⁹ Даниел Дж. Уитакър, Тадис Хайлейъс, Моника Суан и Линда С. Салцман, "Различия в честотата на насилието и оплакванията за увреждане при взаимоотношенията с реципрочно и нереципрочно насилие между интимни партньори", [2007] 97 (5) 947, Американско списание за обществено здраве 941-947.

⁴⁰ Даниел Дж. Уитакър, Тадис Хайлейъс, Моника Суан и Линда С. Салцман, "Различия в честотата на насилието и оплакванията за увреждане при взаимоотношенията с реципрочно и нереципрочно насилие между интимни партньори", [2007] 97 (5) 947, Американско списание за обществено здраве 941-947. Виж също "Домашното насилие: не винаги едностранчиво" (*Център за обучение на пациентите*), http://newscastmedia.com/harvard_study.htm, последен достъп – 12 април 2016 г.: "Когато насилието беше едностранчиво, жените и мъжете заявиха, че жените са извършители в около 70% от случаите. Мъжете имаше по-голяма вероятност да бъдат ранени при взаимно проявено във взаимоотношенията насилие (25%), отколкото жените, когато насилието е едностранно (20%)."

⁴¹ "Проучването за безпрецедентно домашно насилие потвърждава необходимостта от разпознаване на жертвите от мъжки пол" (*prweb*), <http://www.prweb.com/releases/2013/5/prweb10741752.htm>, последен достъп: 3 май 2016 г.

⁴² "Проект за изследване на малтретирането на партньора – кратки наблюдения" (*lghhttp*) <http://lghhttp.48653.nexcesscdn.net/80223CF/springer-static/media/springer-journals/FindingsAt-a-Glance.pdf>, последен достъп: 3 май 2016 г. За общ преглед на проекта "Проект за изследване на малтретирането на партньора" вижте "Проект за изследване на малтретирането на партньора" (*PRWEB*) <http://www1.prweb.com/prfiles/2013/05/16/10741752/PASK%20Overview.pdf>, последен достъп: 3 май 2015 г.

Механизъм за мониторинг – GREVIO

40. В глава IX Истанбулската конвенция установява строг "механизъм за мониторинг" – "Експертна група за действие срещу насилието над жени и домашното насилие (GREVIO)". GREVIO се състои от десет до петнадесет членове, избирани от Комитета на страните по конвенцията и следи за изпълнението на Истанбулската конвенция от страните.⁴³
41. Първоначално всички страни следва да представят за разглеждане доклад за законодателни и други мерки, въвеждащи в сила разпоредбите на Истанбулската конвенция. Процедурата за оценка, извършвана от GREVIO, е подразделена на кръгове. Първо, GREVIO получава информация за изпълнението на Истанбулската конвенция от неправителствени организации и гражданското общество като цяло. След това GREVIO може да организира посещения в страните и да изготви проекто-доклад за изпълнението на разпоредбите на Истанбулската конвенция. В доклада GREVIO формулира препоръки и предложения относно това как да се третират установените проблеми и недостатъци. След получаване на коментари от страните GREVIO приема своя доклад и заключения, които се оповестяват публично.
42. В допълнение към редовната процедура за оценка, GREVIO има право да издава специални доклади, ако получи достоверна информация, сочеща на ситуация, която изисква незабавно внимание.
43. Описаният механизъм за мониторинг изисква предпазливост, защото има сериозни последици за националното законодателство в област, която засяга вътрешното население и отделните личности.
44. Следва да се отбележи, че съществуват редица други конвенции на Съвета на Европа, които установяват подобни механизми за мониторинг. Например Европейската конвенция за предотвратяване на изтезанията и нечовешкото или унижително отнасяне или наказание, влязла в сила през 1989 г., създава Европейски комитет за предотвратяване на изтезанията и нечовешкото или унижително отнасяне или наказание (КПИ). Делегациите на КПИ имат неограничен достъп до местата за задържане. След всяко посещение те пишат доклад и предлагат препоръки, които са строго поверителни, за разлика от докладите, представени от GREVIO. Въпреки това, разширеното тълкуване от страна на КПИ на различните права на лишените от свобода е с тенденция да разшири значително обхвата на оригиналния текст. Механизмът за мониторинг е създал свой собствен живот и има сериозно въздействие върху националното законодателство в наблюдаваната област.
45. Такъв вероятно е случаят и с GREVIO, където публикуването на докладите може да служи като ефективен инструмент за оказване на натиск върху страна по Истанбулската конвенция да приеме всички препоръчани мерки. В контекста на образованието това може да доведе до публична критика на

⁴³ Истанбулска конвенция, член 66, алинея 1.

някои аспекти на религиозното обучение, одобрена от официален орган на Съвета на Европа.

46. В заключение, механизмът за мониторинг, въведен с Истанбулската конвенция, се отнася до значителното въздействие, което той може да окаже върху националното законодателство в наблюдаваната област и до последиците от него за автономията на вътрешното право на страните.

В) Заключение

47. Макар че Истанбулската конвенция е представена като значителен напредък в защитата на лицата, подложени на домашно насилие, при по-внимателното ѝ проучване става ясно, че конвенцията повдига повече проблеми, отколкото решава.
48. Истанбулската конвенция надхвърля определения ѝ мандат за борба с насилието спрямо жените и домашното насилие, като например задължава страните да "предприемат необходимите мерки за насърчаване на промени в социалните и културни модели на поведение на жените и мъжете с цел изкореняване на предразсъдъци, обичаи, традиции и всякакви други практики, основани на идеята за малоценност на жените или на стереотипни роли за жените и мъжете".⁴⁴ Това пренася Конвенцията от сферата на борбата с насилието към налагането на идеологическо гледище в националната правна рамка.
49. Освен това, макар Истанбулската конвенция да не довежда до нищо ново в начина за справяне с насилието спрямо жени и с домашното насилие на национално равнище, тя кодифицира ново, противоречиво и несъгласувано определение за "пол" в международното право; тя стереотипно представя мъжете и момчетата като извършители на насилие; и има потенциала да засегне значително родителските права относно образователните въпроси.
50. Поради тези причини държавите членки следва да се стремят да се справят с насилието спрямо жените и домашното насилие на национално равнище чрез укрепване и пълно прилагане на действащите национални механизми.

###

Като алианс, ADF International е правна организация, която се застъпва за правото на хората свободно да живеят вярата си, като поставя на фокус свободата на мисълта, съвестта и религията навсякъде по света. ADF International има специален консултативен статут в Организацията на обединените нации и акредитация в Европейския парламент, Агенцията на Европейския съюз за основните права и Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа и е взела участие в делата и правните спорове и консултации по над 50 значителни случая пред Европейски съд по правата на човека.

⁴⁴ Истанбулска конвенция, член 12, алинея 1.